

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ κεφαλαίου ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ.

«**Η ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ**» τοῦ σπουδαίου Γάλλου ποιητοῦ, θεατρικοῦ συγγραφέα, διπλωμάτη και Χριστιανοῦ διανοητῆ Πώλ Κλωντέλ (1868-1955).

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου ἐκτυλίσσεται στή Νότια Καρολίνα μετά τόν Ἐμφύλιο Πόλεμο στίς Η.Π.Α. Στό ἀγρόκτημα τοῦ Τόμας Πόλλοκ Ναζουάρ ὅπου ὁ Λουί Λαίν, εἰκοσάχρονος μιγάς, ἐρυθρόδερμος-λευκός εἶναι ἐπιστάτης. Ἡ εἰκοσιπεντάχρονη γυναῖκα του Μάρθα κατάγεται ἀπό τήν Γαλλία. Αὐτή τήν ἐποχή βρίσκεται στό ἀγρόκτημα καί ὁ ἰδιοκτήτης του, ὁ πάμπλουτος κτηματίας, τραπεζίτης καί ἐπιχειρηματίας Τόμας Πόλλοκ Ναζουάρ μέ τήν ἐρωμένη του Λεσύ Ἐλμπερόν, ἡθοποιό. Μεταξύ τῶν δύο ζευγαριῶν πραγματοποιεῖται μιά ἀνταλλαγή. Ἡ Λεσύ ἔχει ἐρωτευθεῖ τό νεαρό μιγάδα καί τόν παίρνει ἀπό τή νόμιμη σύζυγό του, παραβλέποντας τό γεγονός ὅτι ἡ Μάρθα κυοφορεῖ τό παιδί του. Ὁ Τόμας, ἐκπρόσωπος τοῦ Νέου Κόσμου, τοῦ νέου συστήματος ἀξιῶν, πού ἀποτιμᾷ τά πάντα σέ δολάρια, παίρνει τήν Μάρθα ὄχι μόνο γιατί ἔλκεται ἐρωτικά, ἀλλά γιατί στό πρόσωπό της βρίσκει κάτι τό ἀνεκτίμητο.

Στήν Ἀμερική ἡ Μάρθα ἀντιπροσωπεύει τήν Εὐρώπη, τόν παλαιό κόσμο, ἀλλά καί τόν κόσμο τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν, τόν ἔρωτα πού ἐξελίσσεται σέ ἀγάπη καί φέρνει τήν σύντηξη τῶν καρδιῶν καί τήν σύγκλιση τῆς κάθε ἀτομικῆς πορείας σέ κοινή πορεία ὀριμότητας καί ὑπερβάσεως τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ.

Σέ γράμμα του (17-7-51) πρὸς τόν σπουδαῖο Γάλλο σκηνοθέτη Ζάν-Λουί Μπαρρώ ὁ Κλωντέλ ἔγραφε: "Ἡ βασική ἰδέα τῆς Ἀνταλλαγῆς ἦταν μιά ἰδέα θρησκευτική. Ἡ Μάρθα ἀποτελοῦσε ἐνσάρκωση αὐτῆς τῆς μυστηριακῆς δημιουργίας στό κεφάλαιο VIII τῶν Παροιμιῶν... Τήν Ἀμερική ὅπου τήν ἔφερε ὁ Λουί, ἡ Μάρθα εἶναι πανέτοιμη νά τήν κυριεύσει ...".

Ὁ Λουί ἀγαπᾷ τήν περιπέτεια, θέλει νά φύγει, νά γνωρίσει ἄλλους τόπους καί κόσμους, εἶναι κυνηγός τοῦ ὄνειρου. Πιστεύει ὅτι ὁ γάμος εἶναι συμβόλαιο πού λύνεται. Καί γιατί ὄχι, ἀφοῦ κάποιοι στόν "πολιτισμένο" κόσμο του, καί κόσμο μας, ἔτσι βλέπουν τό "μέγα μυστήριο".

Ἀνταλλαγή ἀτίμητων ἀντί πινακίου φακῆς!

«ΙΒΑΝΟΦ» τοῦ Ρώσου συγγραφέα Ἄντοφ Τσέχωφ (1860 -1904).

Καί στό «Ἰβάνοφ» τήν ζωή τῶν προσώπων χαρακτηρίζει ἀτονία καί ἀπραξία, μέ ἐξαίρεση τόν Μπόρκιν, διαχειριστή τοῦ κτήματος τοῦ Ἰβάνοφ, καί τόν νεαρό γιατρό Λβόφ. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἄντρες καί γυναῖκες, νέοι, ὄριμοι καί ἡλικιωμένοι, καθώς μεταφέρονται παθητικά στό ὄχημα τοῦ χρόνου, νοιώθουν ἀβάστακτη πλήξη. Γιά νά ξεφύγουν ἀπό τόν πνιγηρό ἐναγκαλισμό της καταφεύγουν στίς κοσμικές συγκεντρώσεις ὅπου ἐπιδίδονται στό κουτσομπολιό, στό πιτό καί στή χαρτοπαιξία. Οὔτε γιά χορό δέν ἐννοοῦν νά ὑπερβοῦν τήν νωχέλεια πού ἔχει παροπλίσει τό σῶμα καί τό πνεῦμα τους. Σάν νά ἔχουν πεισθεῖ ὅτι τά πράγματα δέν διορθώνονται μέ ξεφαντώματα. Αὐτά διασκεδάζουν, δέν ψυχαγωγοῦν! Σέ κάνουν νά ξεχνᾶς, ἀλλά ἡ ἐσωτερική πληγή δέν θεραπεύεται, ἡ δίψα τῆς ψυχῆς δέν ἱκανοποιεῖται. Ὅταν νοσεῖ ἡ καρδιά καί ὁ νοῦς, χρειάζεται ριζική θεραπεία, ὄχι παυσίπινα.

Μέσα σ' αὐτόν τόν κόσμο ζεῖ καί κινεῖται ὁ κτηματίας Ἰβάνοφ, ὁ πιό προβληματικός χαρακτήρας τοῦ ἔργου. Διαγράφει τήν καθοδική πορεία τῆς καμπύλης τῆς ζωῆς του. Ἡ γυναῖκα του Σάρα, πού ἔχει προσβληθεῖ ἀπό φυματίωση, μιλά στό γιατρό της γι' αὐτόν: «Γιατρέ, εἶναι θαυμάσιος ἄνθρωπος, καί κρίμα πού δέν σᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά τόν γνωρίσετε πρῖν ἀπό δύο-τρία χρόνια. Τώρα εἶναι βαρῦθυμος, σιωπηλός, δέν ἀσχολεῖται μέ τό παραμικρό, ἐνῶ πρῶτα... Τί ὑπέροχος πού ἦταν!».

Ἀλλά τό σαράκι πού κατατρῶει τόν ἔσω Ἰβάνοφ δέν φανερώνεται μόνον στή συμπεριφορά του καί εἰδικά στή στάση του ἀπέναντι στήν ἄρρωστη γυναῖκα του πού ἄλλοτε ὑπεραγαποῦσε. Οὔτε ἐπισημαίνεται μόνον ἀπό ἄλλους (Σάρα, Λβόφ). Σέ ἐκτενῆ μονόλογο του ὁ Ἰβάνοφ μιλά γιά τόν ἑαυτόν του. Συγκρίνει τό σημερινό του κατάντημα μέ αὐτό πού ἦταν καί τόν ἐλεεινολογεῖ. Ἐπισημαίνει τίς συνέπειες πού προκαλεῖ καί στόν περίγυρό του, ἀπό τήν ζωή τῶν ἄλλων μέχρι τήν διαχείριση τοῦ κτήματός του. Διερωτᾶται πού ὀφείλεται τό κακό πού βιώνει καί προκαλεῖ, ἀλλά ἀδυνατεῖ νά ἐξηγήσει τήν ψυχολογική του κατάσταση, τίς ἐνέργειές του, τίς ἀντιδράσεις του στά διάφορα γεγονότα, τήν συμπεριφορά του. Καί ὁμολογεῖ: «Δέν καταλαβαίνω, δέν καταλαβαίνω, δέν καταλαβαίνω. Ἴσως μόνο μιά σφαῖρα στόν κρόταφο...».

Μετά τόν θάνατο τῆς γυναίκας του ὁ Ἰβάνοφ ἀρραβωνιάζεται τήν εἰκοσάχρονη Σάσα πού τόν εἶχε ἐρωτευθεῖ. Λίγη ὥρα πρῖν ἀπό τήν τελετή τοῦ γάμου στήν ἐκκλησία τόν ματαιώνει καί αὐτοκτονεῖ.

Ὁ «Ἰβάνοφ» εἶναι πράγματι δραματικό ἔργο. Πυροδοτεῖ στοχαστικές ἐμβαθύνσεις. Ὁ Τσέχωφ σκιαγραφεῖ πραγματικούς ἀνθρώπους τῆς χώρας του, τῆς ἐποχῆς του. Ἡ ζωή εἶναι κωμικοτραγική. Αὐτήν ἀπεικονίζει. Καί σ' αὐτό τό ἔργο

παράλληλα μέ τό δραματικό στοιχείο τρέχει και τό κωμικό. Στόν θεατή προσφέρονται πολλές εύκαιρίες νά γελάσει.

«ΜΑΡΙΑ ΣΤΙΟΥΑΡΤ» άριστούργημα τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ ποιητοῦ Φρήντριχ Σίλλερ (1759-1805).

Τό δράμα αὐτό, πού ἔχει ὡς πρωταγωνίστριες δύο βασίλισσες και ἔκτυλίσσεται σέ γνωστό ιστορικό πλαίσιο, ἀναφέρεται στίς τελευταίες ἡμέρες τῆς φυλακίσεως τῆς Μαρίας Στιούαρτ και παρουσιάζει πρόσωπα και ἐνέργειες πρίν και μετά τήν θανάτωσή της.

Κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σκωτίας Ἰακώβου Ε΄ ἡ Μαρία Στιούαρτ γεννήθηκε τό 1542 και σέ ἡλικία 6 ἡμερῶν ἔγινε βασίλισσα, ἐπειδή εἶχε πεθάνει ὁ πατέρας της. Λιγότερο ἀπό δύο χρόνια βασίλισσα τῆς Γαλλίας (σύζυγος τοῦ Φραγκίσκου Β΄), ἔγινε βασίλισσα τῆς Σκωτίας ἀπό τό 1561 μέχρι τό 1568. Μετά ἀπό οἰκογενειακές, ἐρωτικές και πολιτικές περιπέτειες κατέφυγε στήν Ἀγγλία ζητώντας ἄσυλο ἀπό τή βασίλισσα Ἐλισάβετ. Συνελήφθη και κρατήθηκε σέ διάφορους πύργους εὐγενῶν, ἐπειδή ἀντίπαλοι τῆς Ἐλισάβετ ὑποστήριζαν ὅτι ἡ Μαρία Στιούαρτ εἶχε νόμιμο δικαίωμα στόν θρόνο τῆς Ἀγγλίας.

Τό ἔργο ἀρχίζει στόν πύργον Φόδρινχεῦ στήν Ἀγγλία ὅπου ἡ Μαρία Στιούαρτ κρατεῖται ὑπό τήν εὐθύνη τοῦ ἱππότη Πῶλετ. Βλέπουμε τίς συνθήκες κρατήσεώς της, τά μέτρα ἀσφαλείας πού λαμβάνονται και πῶς τά ἀντιμετωπίζει. Η συζήτηση ἀνάμεσα στήν Μαρία Στιούαρτ και τήν τροφό της Ἰωάννα Κένεντυ ρίχνει φῶς στό χαρακτήρα της και στό παρελθόν της. Οἱ σκοτεινές πλευρές του βασανίζουν τήν συνείδησή της. Ὁ Πῶλετ ἀγνοεῖ τήν ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου πού τήν ἔκρινε. Τῆς τήν γνωστοποιεῖ ὁ λόρδος Μπέρλι, μέγας θησαυροφύλακας, πού τήν κατηγορεῖ γιά παράνομες ἐνέργειες. Ὁ ἀνεψιός τοῦ Πῶλετ Μόρτιμερ, πού ἀνήκει στή φρουρά τῆς ἐπιτηρήσεώς της και προσποιεῖται τόν ἄσπονδο ἐχθρό της, τῆς ἀποκαλύπτει ὅτι βρίσκεται ἐκεῖ γιά νά τήν ἐλευθερώσει. Ἐχει γίνει ρωμαιοκαθολικός, ἔχει γνωρίσει τόν θεῖο της καρδινάλιο Γκύζ στή Γαλλία. Τῆς ἐξομολογεῖται τόν ἔρωτά του. Ἡ Μαρία τοῦ δίνει γραπτό μήνυμα γιά τόν εὐνοούμενο τῆς Ἐλισάβετ κόμη Λέστερ κρυφό ὑποστηρικτή της.

Ἡ καταδικαστική ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου (γιά συνωμοσία ἐναντίον τῆς βασίλισσας Ἐλισάβετ) ἔχει ἐπικυρωθεῖ ἀπό τό Κοινοβούλιο, ἀλλά ἡ ἐκτέλεση ἀναβάλλεται. Πολλοί ἐπιθυμοῦν τήν θανάτωσή της, γιατί τήν βλέπουν σάν ἀπειλή γιά τήν χώρα τους, τήν γαλήνη και τήν εὐημερία τους ἀφοῦ τήν Μαρία Στιούαρτ ὑποστηρίζουν ἡ Γαλλία, ἡ Ἰσπανία και ὁ Πάπας. Οἱ φιλοπαπικοί ὑποστηρικτές της ἐλπίζουν ὅτι ἡ Ἐλισάβετ θά τῆς ἀπονεύσει χάρη. Ἡ Ἐλισάβετ ἀμφιταλαντεύεται, ἀναβάλλει τήν ἀπόφασή της γιά λόγους συνειδήσεως και πολιτικῆς σκοπιμότητας. Διαφέρουν και οἱ εἰσηγήσεις τῶν συμβούλων της, πού ἔχουν ὄχι μόνον διαφορετικές ἀπόψεις ἀλλά και διαφορετικά κίνητρα. Στό πρόσωπο τοῦ Πῶλετ δέν βρέθηκε

πρόθυμο ὄργανο ἐκπληρώσεως τῆς ἐπιθυμίας τῆς νά θανατωθεῖ ἡ Μαρία χωρίς τή δική τῆς ἐπίσημη σύμπραξη. Ἡ Ἐλισάβετ ἔντεχνα ἀναθέτει τό ἔργο αὐτό στόν νεαρό Μόρτιμερ πού προσποιεῖται ἀφοσίωση. Ἡ ἀντιπαλότητα δέν χωρίζει μόνον τίς δύο βασίλισσες. Ἀνταγωνισμοί ὑποβόσκουν καί στήν Αὐλή. Καί κάποτε ἐκδηλώνονται. Γιά νά πείσει γιά τήν ἀφοσίωσή του στήν Ἐλισάβετ ὁ Λέστερ θυσιάζει τόν Μόρτιμερ.

Ἡ συνάντηση Ἐλισάβετ καί Μαρίας, πού ὀργανώνεται σέ πάρκο μετά ἀπό εἰσήγηση τοῦ Λέστερ, δέν ἀλλάζει τήν μοῖρα τῆς Μαρίας Στιούαρτ. Ἡ Ἐλισάβετ ὑπογράφει τήν διαταγή τῆς ἐκτελέσεως καί τήν δίνει στόν γραμματέα τῆς ἀφήνοντας σ' αὐτόν τήν εὐθύνη τῆς προωθήσεώς της ἤ μή.

Ὁ λόρδος Μπέρλι τοῦ παίρνει τήν διαταγή καί σπεύδει στήν ἐκτέλεσή της. Ὅταν ἡ Ἐλισάβετ μαθαίνει τήν θανάτωση τῆς Μαρίας Στιούαρτ, ρίχνει τήν εὐθύνη στούς αὐλικούς. Φυλακίζει τόν γραμματέα της καί ἐξορίζει τόν πιό πιστό σύμβουλό της λόρδο Μπέρλι. Ὁ λόρδος σφραγιδοφύλακας Τάλμποτ τῆς παραδίδει τήν Σφραγίδα παραιτούμενος ἀπό τό ἀξίωμά του. Ἡ Ἐλισάβετ ζητᾷ τόν κόμη Λέστερ. Ἐκεῖνος συγκλονισμένος ἀπό τόν θάνατο τῆς ἀγαπημένης του Μαρίας Στιούαρτ καί ἔχοντας πλέον χάσει κάθε ἐλπίδα νά γίνει βασιλικός σύζυγος ἐγκαταλείπει μέ πλοῖο τήν Ἀγγλία.

Ἡ Ἐλισάβετ θά ζήσει στή δόξα καί στή μοναξιά. Μέ τήν ἀγάπη τοῦ λαοῦ της ἀλλά καί στόχος τῶν ρωμαιοκαθολικῶν (ὑπηκόων της, βασιλιάδων καί τοῦ Πάπα). Στόν στίβο τῆς ἱστορίας ὁ ἀγῶνας συνεχίζεται. Ὅχι ἀνάμεσα σέ ἄσπρους καί μαύρους. Οἱ ἀντίπαλοι εἶναι ἄσπρόμαυροι, ὅπως πολύ εὐστοχα καί δίκαια τοῦς παρουσιάζει καί ὁ Σίλλερ στό ἀριστοῦργημά του αὐτό. Ἀγῶνας πού φανερώνει τήν ἀσταμάτητη πάλη μέσα στήν ἀρένα τῆς ψυχῆς μας ἀνάμεσα στόν λευκό καί στόν μαῦρο ἵπποτη, ἀνάμεσα στό καλό καί στό κακό.

«ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ» τοῦ μεγάλου Ἰσπανοῦ ποιητοῦ Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα (1898-1936).

Στό ἔργο του αὐτό ὁ συγγραφέας ἔχει συνυφάνει τό ποιητικό στοιχεῖο μέ τήν λιτότητα τοῦ μύθου (ὑπόθεση). Μέ ἀδρές πινελιές σκιαγραφεῖται ἐπίσης καί τό περιβάλλον (κοινωνικό, φυσικό). Ἡ λιτότητα χαρακτηρίζει καί τόν λόγο τῶν προσώπων τοῦ ἔργου, πού δέν φλυαροῦν. Εἶναι γνήσια παιδιά τῆς φειδωλῆς σέ ἀποδόσεις γῆς πού καλλιεργοῦν.

Μέ βαριά καρδιά σηκώνει τόν σταυρό τῆς ζωῆς ἡ Μάνα. Τῆς ἔχουν σκοτώσει τόν ἄντρα καί ἕναν γιό της. Ζεῖ μέ τόν ἄλλο γιό της καλλιεργώντας τήν γῆ. Τό παλικάρι τῆς ἀναγγέλλει ὅτι πῆρε τήν ἀπόφαση του γιά τήν σύντροφο τῆς ζωῆς του. Μία νέα ἀπό ἄλλο χωριό. Συζητοῦν γιά τήν ἡμέρα τῶν ἀρραβῶνων καί τά

δώρα πού θά κάνουν στή Νύφη. Ἡ Μάνα ἐπισημαίνει μέ σκεπτικισμό καί ἴσως μέ κάποιο κακό προαίσθημα ὅτι ἡ Νύφη ἦταν ἀρραβωνιασμένη.

Οἱ ἀρραβῶνες γίνονται στό σπίτι τῆς Νύφης, πού ζεῖ μέ τόν πατέρα της. Προσδιορίζουν τήν ἡμέρα τοῦ γάμου σέ σύντομο χρόνο. Στό διάστημα πού μεσολαβεῖ, ὁ Λεονάρδο, ὁ προηγούμενος ἀρραβωνιαστικός πού εἶχε ἐγκαταλείψει τήν Νύφη γιά νά παντρευτεῖ ἕξαδέλφη της, ἐπανεμφανίζεται στή ζωή της καί τήν ἀναστατώνει.

Τήν ἡμέρα τοῦ γάμου στό σπίτι τῆς Νύφης ἔχουν συγκεντρωθεῖ συγγενεῖς καί συγχωριανοί καί ἐτοιμάζονται νά τήν συνοδεύσουν στήν ἐκκλησία. Μετά τήν τελετή τοῦ γάμου βρισκόμαστε πάλι στό σπίτι τῆς Νύφης. Ἀλλά ἡ χαρά τοῦ γάμου διαρκεῖ πολύ λίγο. Ἡ νύφη ἐξαφανίζεται. Ὅταν ὁ γαμπρός μαθαίνει ὅτι ὁ Λεονάρδο τήν πῆρε καί ἔφυγε μέ τό ἄλογο του, ζητᾶ ἄλογο καί τούς καταδιώκει. Τρέχουν καί ἄλλοι, τούς ἀναζητοῦν στήν ὑπαιθρο μέσα στή νύχτα. Ὁ γαμπρός ἀνακαλύπτει τόν ἀπαγωγέα, οἱ δύο ἄντρες συμπλέκονται καί ἀλληλοεξοντώνονται.

Τό παράλογο καί ἀνεξέλεγκτο πάθος τοῦ Λεονάρδο βυθίζει στό πένθος καί στή δυστυχία πολλούς. Ἡ Νύφη πληρώνει τήν ἔλλειψη ἀντιστάσεως, τήν παράλογη καί ἀδικαιολόγητη ἐνέργειά της μέ τύψεις καί μέ χηρεία ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ γάμου της. Ἡ μητέρα τοῦ γαμπροῦ βυθίζεται στήν ὀδύνη καί στό πένθος γιά τρίτη φορά, ἀπό τά μέλη τῆς ἴδιας οἰκογένειας, τοῦ Λεονάρδο. Ὁ θάνατος ρίχνει βαριά τήν σκιά του ἀπό τήν ἀρχή ὡς τό τέλος στόν «Ματωμένο γάμο». Σκοτώνει τόν γάμο πού εἶναι ἀντίδοτο στή φθορά καί στόν θάνατο.

«Ο ΑΡΧΙΜΑΣΤΟΡΑΣ ΣΟΛΝΕΣ» ἀριστούργημα τοῦ μεγάλου Νορβηγοῦ δραματουργοῦ Ἑρρίκου Ἴψεν (1828-1906).

Ὁ Χάλβαρντ Σόλνες δέν εἶναι ἀρχιτέκτονας οὔτε πολιτικός μηχανικός πτυχιούχος πολυτεχνείου. Εἶναι ἐμπειροτέχνης, ἕνας ἰκανός πρωτομάστορας πού ἔχει ἐπιτύχει στό ἐπάγγελμά του. Ὅπως οἱ περισσότεροι ἀπό τούς θεωρούμενους ἐπιτυχημένους στή ζωή, ἔτσι καί ὁ Σόλνες ἔχει ἐξαντλήσει τήν δημιουργικότητα του στόν ἐπαγγελματικό χῶρο. Δέν εἶναι τυχαῖο τό γεγονός ὅτι ἡ γυναίκα του Ἀλίνα ἐμφανίζεται μετά τούς ὑπαλλήλους του Σόλνες. Ἡ γυναίκα του εἶναι σέ δεύτερο πλάνο στή ζωή του.

Ἡ πληθωρική ἐπαγγελματική δραστηριότητά του, ἀκόμη καί ὅταν κτίζει ἐκκλησίες καί σπίτια γιά οἰκογένειες μέ παιδιά, εἶναι ἔκφραση ἐγωκεντρισμοῦ. Αὐτή ἡ ἐγωπάθεια εἶχε τέτοια δαιμονική δύναμη ὥστε ὡς ἐπιθυμία πυρπόλησε τό σπίτι του. Ἡ στενοχώρια προκάλεσε τέτοιο πυρετό στήν γυναίκα του ὥστε νά δηλητηριασθεῖ τό μητρικό γάλα καί νά πεθάνουν τά δύο ἀγοράκια τους. Ὁ Σόλνες

νιώθει ένοχος, γιατί στον βωμό της δικής του επαγγελματικής έπιτυχίας και αναδείξεως θυσιάστηκε ή μητρότητα της γυναίκας του, ή οικογένειά του.

Γιά να επικρατήσει στον επαγγελματικό χώρο αποδεικνύεται αδίστακτος. Από την πρώτη πράξη του έργου δίνει τό στίγμα του ήθους του. Όμολογεί στον οικογενειακό τους γιατρό Χέρνταλ ότι παριστάνει τον έρωτευμένο μέ την γραμματέα του Κάγια για να κρατά στην ύπηρεσία του τον άρραβωνιαστικό της, τον σχεδιαστή Ράγκναρ Μπρόβικ. Θέλει να τον έχει υπό τον έλεγχο του, γιατί μπορεί να εξελιχθεί σε ανταγωνιστή στο έπάγγελμα. Στην δεύτερη πράξη αποκαλύπτει στή νεαρή Χίλντα ότι κατέστρεψε και τσαλαπάτησε τον πατέρα του, τον αρχιτέκτονα Κνούτ Μπρόβικ, προκειμένου να έπιτύχει αυτός. Τώρα τον έχει ως βοηθό του, υπάλληλό του στο γραφείο του.

Ό Σόλνες παραδέχεται την άξία του νέου και δηλώνει μέ άπάνθρωπη αποφασιστικότητα ότι δέν θά τον αφήσει να προχωρήσει μέ κανένα τρόπο. Άν και γνωρίζει ότι «αργά ή γρήγορα ή τύχη θά γυρίσει και ή τιμωρία θά είναι άνελέητη», έπιμένει να ματαιώνει την εξέλιξη του νέου, να τον έμποδίζει να αποκτήσει δικούς του πελάτες. Έτσι στερεί τον πατέρα του από τή χαρά να ιδει τον Ράγκναρ να έπιτυγχάνει. Όταν μέ την έπίμονη παρότρυνση της Χίλντα υπογράφει τά οικόδομικά σχέδια του Ράγκναρ, είναι πλέον άργά. Ό Κνούτ Μπρόβικ έχει χάσει τίς αισθήσεις του. Από την στεναχώρια πού του προκάλεσε τό πείσμα και ή σκληρότητα του Σόλνες, έπαθε συμφόρηση.

Η νεαρή Χίλντα του έργου είναι ή νεαρή βιεννέζα Έμιλι Μπάρνταχ πού ό Ίφεν γνώρισε τό καλοκαίρι του 1889 στο Τυρόλο. Μεταξύ τους αναπτύχθηκε μιά έρωτική φιλία. Μιά τέτοια σχέση δημιουργείται ανάμεσα στον Σόλνες και στην Χίλντα. Η νεαρή κοπέλα έρχεται στο σπίτι τους άπροειδοποίητα. Δέν την γνωρίζουν. Έρχεται για να του θυμίσει κάποια ένέργειά του και να άπαιτήσει την έκπλήρωση μιάς ύποσχέσεώς του. Μαθήτρια πριν από δέκα χρόνια, σε τελετή, παρακολούθησε μέ θαυμασμό τον Σόλνες να άνεβαίνει στο ψηλό καμπαναριό της εκκλησίας, πού είχε κτίσει, για να βάλει στον άνεμοδείκτη τό δάφνινο στεφάνι και τον έπευφήμησε ζωηρά. Άργότερα μετά τό δείπνο σε λέσχη είχαν μιά συζήτηση. Την φίλησε «πολλές, πολλές φορές» και της είπε: «Όταν μεγαλώσεις, θά γίνεις ή πριγκήπισσά μου». Η Χίλντα τον περίμενε. Βλέποντας ότι δέν έρχόταν, τον άναζήτησε. Τώρα άπαιτεί τό βασίλειο πού της ύποσχέθηκε.

Η Χίλντα ένεργεί ως μοῦσα για τον αρχιμάστορα Σόλνες. Όπως είδαμε, τον πείθει να υπογράψει, έστω και άπρόθυμα, τά οικόδομικά σχέδια του Ράγκναρ. Η λαχτάρα της για άνοδο μέχρι τον ουρανό του έμπνέει την παράτολμη πράξη να άνέβει στον ψηλό πύργο του καινούργιου σπιτιού του, στα έγκαίνια, απ' όπου πέφτει και συντρίβεται.

Ό έπιτυχημένος επαγγελματικά αρχιμάστορας Σόλνες έχει άποτύχει ως άνθρωπος. Αυτό αποδεικνύεται από την νοοτροπία του, από την πορεία της ζωής

του. Φανερώνεται στίς σχέσεις του μέ τήν γυναίκα του και τούς συνανθρώπους του. Ήφθασε και στήν ύβρη. Δέν άψηφά μόνον τούς ανθρώπους. Προκαλεί και τόν Θεό. Σέ συζήτηση, μέ τήν Χίλντα της λέει: «Κι' όπως στεκόμουν έκει ψηλά, πió ψηλά άπ' όλους κι' άπ' όλα του είπα: " Άκουσέ με, Παντοδύναμε. Άπό σήμερα, θά είμαι κι' έγώ έλεύθερος άρχιμάστορας, όπως έσύ. Δέν θά χτίζω πιά άλλες έκκλησίες για σένα. Θά χτίζω σπίτια για τούς ανθρώπους" ». Και ή παράτολμη ένέργειά του, πού προκάλεσε τόν τραγικό του θάνατο, ήταν πράξη άφρονη, πέραν τού μέτρου για τήν ήλικία του.

Διαπιστώνει και ό ίδιος τήν άποτυχία του. Λίγο πριν από τό τραγικό του τέλος λέει στήν Χίλντα: «Τά περίφημα σπίτια πού έφτιαχνα τόσα χρόνια, δέν αξίζουν τίποτα!... τώρα έπιτέλους, κατάλαβα πώς είναι άχρηστα γι' αυτούς πού ζούν έκει μέσα. Δέν μπορούν νά τούς κάνουν ευτυχισμένους... Ήτσι, όταν μετρώ τί έκανα, τό άθροισμα είναι μηδέν...». Παρά τίς διαπιστώσεις του, δέν άναθεωρεί τήν στάση του άπέναντι στους συνανθρώπους του, τούς όμοτέχνους του, τούς νέους, τίς άντιλήψεις του για τήν ζωή. Άντί νά αναζητήσει τήν πηγή τής πραγματικής ευτυχίας, τόν δρόμο τής ούσιαστικής έπιτυχίας, καταφεύγει στό παράλογο και στήν ούτοπία.

«ΜΑΛΛΙΑ ΚΟΥΒΑΡΙΑ» τού Νικολάου Λάσκαρη (1868 – 1945).

Ή υπόθεση τού έργου έκτυλίσσεται στήν Άθήνα κατά τό τέλος τού προηγούμενου αιώνα, στό σπίτι τού Κώστα Κουντουπή. Ό Τρακαράς, στέλεχος μυστικής Έθνικής Έταιρείας πού κατά πάσα πιθανότητα εργάζεται για τήν άπελευθέρωση περιοχών τής Ελλάδος υπό τουρκικό ζυγό άκόμη, έπισκέπτεται τόν Κουντουπή για νά τόν προετοιμάσει για ταξίδι στή Λάρισα. Είναι και αυτός μέλος τής Έθνικής Έταιρείας και ή άποστολή του, πού πρέπει νά μείνει μυστική, είναι νά συναντήσει επαναστάτες. Προσποιούμενος ότι πάσχει από ρευματισμούς, ό Κουντουπής λέει στή γυναίκα του Ευφροσύνη και στήν πένθερά του ότι θά πάει στήν Αϊδηφό για λουτρά. Για νά ίκανοποιήσει τήν περιέργεια τής γυναίκας του, πού άντιλήφθηκε ότι κάποιο μυστικό μοιράζονται ό άντρας της και ό Τρακαράς τής σεοβίρει τό «παραμύθι» ότι έχουν ανακαλύψει μίαν ύπνοβάτιδα πού μπορεί νά γνωρίσει τά αισθήματα τού καθενός έξετάζοντας λίγες τρίχες άπό τό κεφάλι του. Για νά διασκεδάσει τήν ζηλοτυπία και καχυποψία τής γυναίκας του, ό Κουντουπής τής ζητά λίγες τρίχες άπό τά μαλλιά της και ύπαγορεύει στον ένημερωμένο φίλο του Τρακαρά τήν άπάντηση τής μάντισσας πού βεβαιώνει ότι ή κυρία εκ τής κεφαλής τής όποίας προέρχονται οι τρίχες άγαπά τόν Κουντουπή και άνταγαπάται άπό αυτόν.

Πριν άπό τήν αναχώρησή του έρχεται ό γνωστός τους Κώστας Φουρούσης και ζητά τήν βοήθειά τους γιατί είναι τρελά έρωτευμένος μέ άγνωστή του νέα πού

έξαφανίσθηκε. Ἡ ὑπνοβάτις ὅμως θά βοηθήσει. Ἄρκοῦν λίγες τρίχες ἀπό τό κεφάλι του. Ἐμφανίζεται καί ἄλλος φίλος τοῦ Κουντουπῆ, ὁ Μενέλαος Λουλᾶς, πού ἔλειπε στήν Αἴγυπτο. Ἡ γυναῖκα του Μάσιγκα καί ἡ ἀνεψιά της, πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν νέα πού ἐν ἀγνοίᾳ της εἶχε κλέψει τήν καρδιά τοῦ Φουρούση, βρίσκονται στήν Αἰδηψό. Ὁ Λουλᾶς παραδίδει στόν Κουντουπῆ, πού ὑποτίθεται ὅτι φεύγει γιά τήν Αἰδηψό, συστατική ἐπιστολή πρός τήν γυναῖκα του. Ἐπειδή ὅμως ἐκεῖνος θά πάει στή Λάρισα, παραδίδει τήν ἐπιστολή στόν Φουρούση γιά νά συναντήσῃ καί νά κερδίσει τήν νέα πού ἔχει ἐρωτευθεῖ. Κατά τήν ἀπουσία τοῦ Κουντουπῆ ὁ Τρακαράς φέρνει τήν ὑποτιθέμενη ἀπάντηση τῆς ὑπνοβάτιδος πού ἀντί νά χαροποιήσῃ τήν Εὐφροσύνη Κουντουπῆ καί νά τήν βεβαιώσῃ γιά τήν πιστότητα τοῦ ἀντρα της τήν ἐξοργίζει γιατί οἱ τρίχες πού εἶχε δώσει δέν ἦσαν ἀπό τά μαλλιά της, ἀλλά ἀπό τήν πλεξούδα ἄλλης γυναῖκας. Στή συνέχεια ἡ πλοκή τῆς ὑποθέσεως, κάποιες συμπτώσεις, κάποιες παρεξηγήσεις πυροδοτοῦν τήν ἔξαψη τῆς φαντασίας πού συμπαρασύρει καί τήν καρδιά τῶν προσώπων. Ὁ Λουλᾶς ὑποπτεύεται τήν γυναῖκα του ὅτι τόν ἀπατᾷ μέ τόν Κουντουπῆ, ἡ Φρόσω ὑποπτεύεται ὅτι ὁ ἀντρας της τήν ἀπατᾷ μέ τήν Μάσιγκα καί σκέπτεται διαζύγιο. Ὁ Κουντουπῆς ὑποπτεύεται τήν γυναῖκα του ὅτι τόν ἀπατᾷ μέ τόν Λουλᾶ ἢ τόν Φουρούση. Ἐχουν γίνει μαλλιά κουβάρια. Ἐνταση καί ὀξύτητα στίς σχέσεις τῶν συζύγων καί τῶν φίλων. Ἐτοιμάζονται γιά μονομαχία, ἀλλά τά πράγματα ξεμπλέκουν τελικά.

Ἄξιοσημείωτο τό γεγονός ὅτι τό ἔργο αὐτό προσφέρει τόση διασκέδαση χωρίς νά ἀγνοεῖ τήν εὐπρέπεια. Δέν διασκεδάζει μόνον μέ τόν μηχανισμό τῆς φάρσας, ἀλλά καί μέ τά εὐφυολογήματα, μέ τά λογοπαίγνια καί τά εὐπρεπῆ ὑπονοούμενα. Μέ τά φερσίματα τοῦ κωμικοῦ Φουρούση καί τοῦ σοβαροῦ ὑπηρέτη Γιακουμῆ.

Ἄλλά τό «Μαλλιά κουβάρια» τοῦ Ν. Λάσκαρη δέν εἶναι μόνο διασκέδαση. Εἶναι καί σπουδή τοῦ ἀνθρώπου. Στούς χαρακτήρες του ἀναγνωρίζουμε στοιχεῖα τοῦ ἑαυτοῦ μας καί τῆς συμπεριφορᾶς μας. Εἶναι ἀκόμη μιά ἀριστοτεχνική σπουδή τῆς δράσεως τοῦ σπορέα τῶν ζιζανίων πού βρίσκει στό νοῦ καί στήν καρδιά μας πρόσφορο ἔδαφος.

«ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΤΗΣ ΓΕΙΤΟΝΙΑΣ» ὄπερέτα τοῦ Νίκου Χατζηαποστόλου (1879 – 1941).

Ἡ ὑπόθεση τῆς ὄπερέτας, πού πρωτοπαρουσιάσθηκε στίς 21 Μαΐου 1924, ἐκτυλίσσεται στήν Ἀθήνα. Τό σκηνικό τοῦ χώρου ἐκφράζει καί τήν κοινωνική σύνθεση τῶν προσώπων τοῦ ἔργου. Ἐνα φτωχόσπιτο, ἡ παράγκα ἑνός παπουτσή, ἕνα καφενεδάκι, μιά νεοκλασική ἀστική κατοικία, στό βάθος ἕνα ἐργοστάσιο. Στό καφενεῖο βρίσκονται ὁ Σπύρος ὁ καφετζῆς, ὁ τσαγγάρης Στάμος καί ὁ βοηθός του Γιακουμῆς. Καθώς σουρουπώνει φθάνουν ἐργάτες καί ἐργάτριες ἀπό τό ἐργοστάσιο. Μιά ἐργάτρια εἶναι καί ἡ Λίτσα, μιά νέα πού πιέζεται ψυχολογικά

ἀπό τήν φτώχεια. Ὁ μνηστήρας τῆς Σπύρος, ὁ καφετζῆς, προσπαθεῖ νά τήν παρηγορήσει λέγοντάς της ὅτι ἡ εὐτυχία δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τά χρήματα.

Μετά τήν ἐμφάνιση τῆς ὑπηρετριάς Ἀντζουλίνας, θείας τῆς Λίτσας, στήν ἐξώπορτα τοῦ νεοκλασικοῦ σπιτιοῦ, ἔρχονται τό ἀφεντικό τῆς ὁ Τάκης, φοιτητής τῆς Νομικῆς, ἡ πλούσια μνηστή του Τούλα, ὁ Φούλης, ἡ Φιφή, ὁ Φρανσουά, ὁ Πάνος καί ἄλλοι φίλοι τους. Ἡ ἄκεφη, φτωχή Λίτσα τοῦς παρακολουθεῖ γοητευμένη. Ὁ Φούλης καί ὁ Φρανσουά τήν φλερτάρουν. Λίγο ἀργότερα ὁ Τάκης, ἄν καί ἀρραβωνιασμένος μέ τήν Τούλα, τῆς ὑπόσχεται χρήματα καί γάμο. Καί ἡ Λίτσα, ἄν καί ἀρραβωνιασμένη μέ τόν Σπύρο, ἀνταποκρίνεται.

Στό σπίτι τοῦ Τάκη οἱ φίλοι του διασκεδάζουν. Μαζί τους καί ἡ Λίτσα. Οἱ ἄντρες τήν φλερτάρουν, ὁ Πάνος τῆς προσφέρει δουλειά στό καφέ-σαντάν του. Ἐκεῖνη διστάζει, ὁ Τάκης τήν καθησυχάζει. Ὁ Τάκης δίνει ἐντολή στήν μοδίστρα πού ἔρχεται νά ράψει στήν Λίτσα τό πιό ἀκριβό φόρεμα. Ὁ Γιακουμῆς, πού ἐνδιαφέρεται γιά τήν Ἀντζουλίνα, εἰσβάλλει στό σπίτι γιά νά λύσει τήν ἐρωτική πολιορκία πού τῆς ἀσκεῖ ὁ Φούλης. Εἰσβάλλει κατόπιν καί ἡ παρέα τῆς γειτονιάς. Ὁ πατέρας τῆς Λίτσας, ὁ ἀρραβωνιαστικός της καί ὁ Στάμος τήν προσβάλλουν καί τῆς παίρνουν τό δαχτυλίδι τοῦ ἀρραβῶνα. Ἀφοῦ ἔχουν ἀποχωρήσει, ἐμφανίζεται ἡ Τούλα πού ἀναζητᾶ τόν μνηστήρα της. Ἡ Λίτσα, πού ὅπως τῆς ἔχει πει ὁ Τάκης, τήν θεωρεῖ ἐξαδέλφη του, τῆς λέει ὅτι σύντομα θά τόν παντρευτεῖ. Ἡ Τούλα τῆς ἀποκαλύπτει τήν ἀλήθεια. Ἡ Λίτσα συνειδητοποιεῖ ὅτι δέν ἔχει πλέον θέση οὔτε ἐκεῖ οὔτε στήν γειτονιά.

Στό καφέ-σαντάν ἡ Λίτσα ἐργάζεται μέ τό ὄνομα Λιλή. Ὁ Γιακουμῆς πουλᾶει ἄνθη στους πελάτες. Ὁ Τάκης ὁμολογεῖ ὅτι θά παντρευτεῖ τήν Τούλα, ἀλλιῶς ἡ οἰκογένεια του θά τοῦ κόψει τό ἐπίδομα. Ἡ Λίτσα, ἄν καί τόν εἶχε ἀγαπήσει πραγματικά, τοῦ λέει μέ πίκρα ὅτι τόν ἀποδεσμεύει ἀπό τήν ὑποχρέωσή του. Τήν θέση του παίρνει ὁ Φούλης πού τήν πολιορκεῖ.

Ἡ Λίτσα συγκέντρωσε κάποια χρήματα καί μαζί μέ τήν θεία της Ἀντζουλίνα πῆγε στό Παρίσι καί σπούδασε ὑψηλή μοδιστρική. Ἐπέστρεψε στήν Ἀθήνα, συνεργάστηκε μέ μιά μεγαλομοδίστρα πού τῆς ἄφησε τό κατάστημά της. Εἶναι γνωστή μέ τό ὄνομα Λίτσα. Εἶναι εὐπορη, ράβει καί στή βασιλική οἰκογένεια. Στό σπίτι τοῦ Τάκη, πού ἔχει γίνει δικηγόρος, ἔχουμε μιά κοσμική συγκέντρωση. Ὁ Τάκης σέ ἄσχημη οικονομική κατάσταση. Χάνει στά χαρτιά καί τά τελευταῖα του χρήματα. Ὁ Φούλης, πού μέ τό δέλεαρ τῶν χρημάτων του πλησιάζει κάθε γυναῖκα πού τόν ἐλκύει, πολιορκεῖ τήν γυναῖκα τοῦ Τάκη Τούλα. Ἐρχεται στό σπίτι τοῦ Τάκη ἡ Λίτσα καί ζητᾶ τήν οἰκοδέσποινα. Δέν τήν ἀναγνωρίζει κανείς. Συζητᾶ μέ τήν Τούλα, πού εἶναι ἔτοιμη νά ἐνδώσει στήν πολιορκία τοῦ Φούλη. Ἡ Λίτσα ἀγαπᾶ ἀκόμη τόν Τάκη καί γιά νά τόν βοηθήσει στήν δύσκολη θέση πού βρίσκεται ὑποκρίνεται ὅτι τοῦ ὀφείλει χρήματα πού τώρα τοῦ ἐπιστρέφει. Ἐκεῖνος μένει ἄναυδος μπροστά στή μεγαλοψυχία της.

Στό μοδιστράδικο τῆς Λίτσας, γνωστῆς μέ τό ὄνομα Μαντάμ Λίζα, ἔρχεται ἡ Ἀντζουλίνα καί ἀνακοινώνει ὅτι θά παντρευτεῖ τόν Γιακουμή, πού ἐργάζεται ἐκεῖ. Μπαίνει καί ὁ Φούλης, πού μέ ἐκπληξή ἀναγνωρίζει τήν Λίτσα. Ἀναλαμβάνει τά χρέη τοῦ Τάκη καί τοῦ ἐξοφλεῖ καί τό παλιό δικό της χρέος. Καταβάλλει στόν Πάνο καί τήν ἀξία τῶν κοσμημάτων πού εἶχε παραγγεῖλει ἡ Τούλα. Ὁ Τάκης τῆς ζητᾶ νά μείνει κοντά της. Ἡ Λίτσα τόν παροτρύνει νά ἐπιστρέψει στήν οἰκογένειά του. Φθάνει ἕνα παιδί μέ σημεῖωμα τοῦ πατέρα της πού θέλει νά τήν ξαναδεῖ, νά τήν συγχωρήσει καί νά τῆς δώσει τήν εὐχή του πρὶν πεθάνει.

Στήν παλιά γειτονιά τῆς Λίτσας πολλά ἔχουν ἀλλάξει. Τό σπίτι της ἔχει γίνει ταβέρνα. Στήν γεμάτη ἀπό κόσμο ταβέρνα μπαίνουν οἱ Φούλης, Φρανσουά καί Πάνος γιά νά φλερτάρουν τήν Φιφή, πού ἐργάζεται ἐκεῖ. Ἔρχονται ἡ Λίτσα μέ τήν Ἀντζουλίνα καί ὁ Τάκης μέ τήν Τούλα. Οἱ παλιοί γείτονες καί φίλοι, ὁ ἕνας μετά τόν ἄλλον, ἀναγνωρίζουν τήν Λίτσα, τό κορίτσι τῆς γειτονιάς. Ὁ Σπύρος, ὁ παλιός ἀρραβωνιαστικός της, φέρνει σέ ἀναπηρικό καροτσάκι τόν πατέρα τῆς Λίτσας πού πέφτει συγκινημένη στά πόδια του. Ὁ μπαρμπα-Πέτρος ζητᾶ ἀπό τόν Σπύρο νά τήν συγχωρήσει καί ἐκεῖνος τῆς ζητᾶ νά παντρευτοῦν. Ἡ Λίτσα δέχεται. Δέχεται καί ἡ Φιφή νά πάρει τόν Φούλη. Ἡ Ἀντζουλίνα ἔχει δεχθεῖ νά παντρευτεῖ τόν Γιακουμή. Ἔτσι θά ἀκολουθήσουν τρεῖς γάμοι, ἐκτός λιμπρέτου καί ἐκτός σκηνῆς.

Ἡ ἐπιθυμία γιά μιά καλύτερη ὕλική ζωή ὀδηγεῖ τήν Λίτσα στήν ἐγκατάλειψη τοῦ μνηστήρα της. Γιά τήν πράξη της αὐτή τιμωρεῖται μέ ἀπογοήτευση, διάψευση τῶν ἐλπίδων της. Δέν μένει ὅμως στήν ἀπογοήτευση. Μέ τήν προσπάθειά της ἐπιτυγχάνει καί διακρίνεται στόν ἐπαγγελματικό χῶρο. Ἡ οἰκονομική ἐπιτυχία δέν διαβρώνει τήν ἀνθρωπιά της. Ἀποδεικνύεται ἠθικά ἀνώτερη ἀπό τούς κοινωνικά ἀνωτέρους της. Ἡ ἀπόφασή της νά παντρευτεῖ τόν Σπύρο ἀποδεικνύει ὅτι δέν ἔχει ξεχάσει τήν ταπεινή καταγωγή της. Δέν ἔχουν πάρει τά μυαλά της ἀέρα.

«Ο ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ» τοῦ Γάλλου κωμωδιογράφου Μολιέρου (1622 – 1673).

«Ὁ Μισάνθρωπος», πού ὁ Μολιέρος θεωροῦσε ὡς τό καλύτερο δημιούργημά του, πρωτοπαίχθηκε στό θέατρο Παλαί Ρουαγιάλ (Παρίσι) τό 1666. Παρά τό γεγονός ὅτι ἔχουν ἀπό τότε περάσει περισσότερα ἀπό πεντακόσια χρόνια, τό ἀριστούργημα αὐτό, ὅπως καί τόσα ἄλλα, διατηρεῖ ἀκέραια τήν ἀξία του, γιατί τά θέματα στά ὁποῖα ἐστιάζεται ὁ προβολέας του εἶναι διαχρονικά.

Στήν πρώτη σκηνή ὅπου ἔχουμε μιά ζωηρή συζήτηση ἀνάμεσα στόν Ἀλσέστ (μισάνθρωπος) καί τόν φίλο του Φιλέντ, περιγράφεται μέ ἔντονο τρόπο ἡ κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν κοινωνία τους. Μέσα ἀπό τήν σαρκαστική ματιά τοῦ Ἀλσέστ ὁ συγγραφέας ἐπισημαίνει τήν ἐπικρατοῦσα χυδαιότητα, τήν καθιερωμένη ὑποκρισία, τό πλέγμα τῶν ὑποπτῶν συμφερόντων, τόν γενικευμένο

ἀμοραλισμό, τήν διαφθορά τῶν συνειδήσεων, τήν θλιβερή ἔκπτωση τοῦ ἔρωτα. Αὐτά πού σκιαγραφοῦνται στήν πρώτη συζήτηση-διαφωνία ἀνάμεσα στόν Ἄλσέστ καί τόν Φιλέντ παρουσιάζονται στή συνέχεια πιό ἀνάγλυφα. Μέ τά λόγια τῶν προσώπων, τίς ἐνέργειες καί τίς σχέσεις τους πού ἀποκαλύπτουν τίς ἰδέες καί τίς πεποιθήσεις τους, τόν χαρακτήρα καί τό ἦθος τους, τόν ἐσωτερικό τους κόσμο καί τόν κόσμο πού διαμορφώνουν. Γιατί, ἄς μήν ξεχνᾶμε, ἡ κοινωνία εἶναι τό μωσαϊκό πού ψηφίδες του εἴμαστε ἐμεῖς. Τά πολυτελῆ σαλόνια ὅπου βασιλεύει ἡ πλήξη καί ὀργιάζει τό κουτσομπολιό ἀποκαλύπτουν τήν κενότητα τῆς ζωῆς τῶν θαμῶνων τους. Τά φανταχτερά ἐνδύματα, οἱ περίτεχνοι λόγοι καί οἱ κομψοί τρόποι καλύπτουν τήν πνευματικήν ἔνδεια, τήν εὐτέλεια τῶν ἐπιδιώξεων, τήν κουφότητα τῶν χαρακτήρων.

Ἐνῶ κατά τήν συζήτηση μέ τόν φίλο του ὁ Ἄλσέστ παρουσιάζεται ἀπόλυτα εἰλικρινής καί ὡς τέτοιον τόν γνωρίζουν ὅλοι, ὅταν ὁ Ὅρόντ τοῦ διαβάσει ἕνα ποίημά του προσπαθεῖ στήν ἀρχή μέ λεπτότητα καί μέ ἔμμεσο τρόπο νά ἐκφράσει τήν δυσμενῆ κρίση του. Ἡ ἐπιμονή τοῦ Ὅρόντ ὅμως προκαλεῖ τήν ἀπερίφραστη καταδικαστική ἐτυμηγορία τοῦ Ἄλσέστ πού τοῦ ἐξασφαλίζει ἕναν ἀκόμη ἐχθρό. Στή σκηνή αὐτή οἱ κεραυνοί πέφτουν πρῶτα στό κεφάλι τοῦ Φιλέντ πού ἀπό ἄγνοια ἢ ὑποκρισία ἐκφράζει θαυμασμό γιά τό ποίημα τοῦ Ὅρόντ.

Ο Ὅρόντ δέν περιορίζεται νά ἐκφράσει τήν πικρία καί τήν ὀργή του ἀλλά προσφεύγει καί σ' ἕνα Δικαστήριο Τιμῆς. Ὁ Ἄλσέστ ὅμως δέν ἀνακαλεῖ τήν δυσμενῆ κρίση του γιά τό ποίημα. Μένει ἐπίσης σταθερός καί ἀσυμβίβαστος ὅταν ἡ Ἀρσινόη, στήν προσπάθεια της νά κερδίσει τήν ἀγάπη του, προθυμοποιεῖται νά χρησιμοποιήσει τήν ἐπιρροή της γιά νά μπεῖ ὁ Ἄλσέστ στή βασιλική αὐλή καί νά τιμηθεῖ μέ ἀξιώματα. Τήν βεβαιώνει μέ ἀρκετή δόση εἰρωνείας: «Δέν ἔχω καμία ἀπό τίς ἀρετές πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά νά πετύχω καί νά σταδιοδρομήσω ἐκεῖ μέσα. Τό μεγαλύτερο τάλαντό μου: εἰλικρίνεια καί παρρησία».

Ὁ Ἄλσέστ βλέπει, ἐπισημαίνει καί καταγγέλλει τό παντοειδές κακό, ἀγανακτεῖ καί ὀργιάζεται. Δέν διακρίνει ὅμως τά ἀρνητικά στοιχεία τῶν ἀνθρώπων ἀπό τούς ἀνθρώπους. Κατ' ἐπανάληψη δηλώνει ὅτι μισεῖ τούς ἀνθρώπους. Σ' αὐτό ὑπάρχει μία ἐξαιρεση: ἡ νεαρή καί ὠραία χήρα Σελιμέν πού μέ τή συμπεριφορά της δίνει ἐλπίδες καί στόν Ὅρόντ καθώς καί στούς μαρκήσιους Ἀκάστ καί Κλιτάρντ. Τρέφει τή μάταιη ἐλπίδα ὅτι ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης του θά κάψει στήν ψυχή της τά ἐλαττώματά της. Παρά τήν προσπάθειά του νά τήν ἀναγκάσει νά ξεκαθαρίσει τή θέση της ἀπέναντι του, προσπάθεια πού ἐξελίσσεται σέ πίεση καί κορυφώνεται σέ προσβολή, ἡ Σελιμέν προτιμᾷ νά συνεχίσει τό παιχνίδι της μέ τίς καρδιές τῶν ἀνδρῶν διατηρῶντας στήν «αὐλή» της θαυμαστές καί «μνηστῆρες», ζητιάνους τῆς ἀγάπης της. Δέν δυσκολεύεται νά ἀπορρίψει τήν πρότασή του νά τόν ἀκολουθήσει στή φυγή του ἀπό τήν κοινωνία. Ὁ Φιλέντ καί ἡ Ἐλιάντ, πού μετά τόν χωρισμό Ἄλσέστ καί Σελιμέν ἀποφασίζουν νά ἐνώσουν τήν ζωή τους, ἐκδηλώνουν τήν

ἐπιθυμία νά ἀποτρέψουν τόν Ἄλσέστ ἀπό τό νά πραγματοποιήσῃ τήν ἀπόφασή του νά καταφύγῃ στή μοναξιά.

Στό πρόσωπο τῶν ἄλλων χαρακτήρων σατιρίζονται τά πιό πάνω ἀναφερόμενα ἀρνητικά στοιχεῖα. Στό πρόσωπο τοῦ Ἄλσέστ δέν ἐπικρίνεται ἡ εἰλικρίνεια, ἡ ἐντιμότητα, ἡ ἀκεραιότητα, τό ἀσυμβίβαστο. Ἐπικρίνεται ἡ μονομέρεια πού φθάνει στήν ὑπερβολή. Ἡ καλοσύνη, ἡ ἐπιείκεια, ἡ διάκριση καί ἡ κατανόηση εἶναι πολύτιμες ἀρετές πού ἐξασφαλίζουν ἰσορροπία στό ἄτομο καί εὐρυθμία στή ζωή τῆς οἰκογένειας καί τῆς κοινωνίας.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

15 Δεκεμβρίου 2022

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΕΤΦΤΛ-ΛΠΕ-2022